

CRNA GORA
S K U P Š T I N A
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/20-26/
Podgorica, 22. jun 2020. godine

Povodom razmatranja Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, za 2020. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, za 2019. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode sa 61. sjednice, održane 18. juna 2020. godine, podnosi

I Z V J E Š T A J
O RAZMATRANJU STRATEGIJE ZA UNAPREĐENJE KVALITETA ŽIVOTA
LGBTI OSOBA U CRNOJ GORI 2019-2023. GODINA SA AKCIONIM PLANOM ZA
SPROVOĐENJE STRATEGIJE ZA UNAPREĐENJE KVALITETA ŽIVOTA LGBTI OSOBA
U CRNOJ GORI 2019-2023, ZA 2020. GODINU I
IZVJEŠTAJEM O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE
ZA UNAPREĐENJE KVALITETA ŽIVOTA LGBTI OSOBA U CRNOJ GORI 2019-2023,
ZA 2019. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode je u okviru kontrolne i nadzorne uloge Parlamenta, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, na 61. sjednici, održanoj 18. juna 2020. godine razmotrio Strategiju za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, za 2020. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, za 2019. godinu.

Polazeći od navoda u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu:

„Kada je riječ o pravima lezbejki, gejeva, biseksualnih, transrodnih i interseksualnih (LGBTI) osoba, saradnja između civilnog društva, Vlade i policije i dalje je konstruktivna. Zakon o građanskom partnerstvu čeka na usvajanje u Skupštini. Nacionalna LGBTI strategija (2013-2018) je istekla, a da značajan dio planiranih aktivnosti nije završen. Nova nacionalna LGBTI strategija je u pripremi; njena implementacija iziskivaće opredjeljivanje adekvatnih budžetskih sredstava, vlasništvo i istinske i konstruktivne konsultacije sa organizacijama civilnog društva. U novembru 2018. godine nacionalna parada ponosa održana je u Podgorici bez incidenata i u ukupno mirnoj atmosferi. Uprkos postojećem zakonodavstvu koje predviđa zaštitu po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta, broj prijavljenih slučajeva zločina iz mržnje i govora mržnje prema LGBTI osobama u porastu je, a krivično gonjenje za ta krivična djela i dalje je nedovoljno. Ukupno gledano, prihvatanje seksualnih različitosti napreduje sporim tempom. Nastavljeni i proaktivni naponi su potrebni da bi se obezbijedila puna i djelotvorna implementacija postojećeg zakonskog okvira i okvira politike.“ (strana 31 Preвода Izvještaja EK o Crnoj Gori za 2019. godinu),

Odbor je razmatranjem Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, za 2020. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu **realizovao petnaestu aktivnost**, utvrđenu Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2020. godinu.

Uvodno obrazloženje o Strategiji za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2020. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za 2019. godinu dala je Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih prava i sloboda u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

Informisala je o sledećem:

- Strategija je obiman sveobuhvatan, drugi po redu dokument usmjeren na zaštitu prava pripadnika LGBT zajednice koji objedinjuje djelatnosti više državnih resora, kao i civilnog sektora koji se bavi zaštitom prava LGBT osoba;

- evaluacija prve Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba za period 2013-2018. izvršena je od strane nezavisnog međunarodnog eksperta angažovanog od strane Savjeta Evrope i ista je realizovana sa 88% uspješnosti;

- Strategija za period 2013-2018. dovela je do značajnih pomaka u zakonodavnom okviru, radu institucija i senzibilisanju onih koji dolaze u kontakt sa LGBT osobama kako bi im pružili pomoć i zaštitu;

- Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina zbog preciznosti, mjerljivosti i jasnoće prezentovana je u državama regiona kao model za izradu strateških dokumenata;

- akcenat u Strategiji za period 2019-2023. je na nastavku edukacije svih lica koja dolaze u kontakt sa LGBT osobama (policija, pravosudni organi, organi lokalne samouprave i dodatno, predstavnici vojske CG, nastavnici, psiholozi, pedagozi, prosvjetni inspektori i zaposleni u centrima za socijalni rad), kao i na daljem unapređenju normativnog okvira;

- formiran je nacionalni tim sastavljen od predstavnika svih resora zaduženih za implementaciju Strategije, kao i ključnih nevladinih organizacija koji se bave ovom problematikom u Crnoj Gori;

- formirana je nacionalna "fokal point" mreža koja predstavlja novi vid saradnje lokalnih samouprava sa ministarstvima i nevladinim sektorom;

- značajan broj mjera utvrđenih Akcionim planom već se vrlo uspješno realizuje uprkos događajima prouzrokovanim pandemijom virusa COVID-19 koja je u jednom periodu uticala na zaustavljanje aktivnosti;

- u saradnji sa međunarodnim i domaćim ekspertima pripremljena je analiza primjene krivičnog zakonodavstva i Zakona o zabrani diskriminacije u slučajevima gdje su oštećena lica i žrtve bili pripadnici LGBT populacije;

- već su urađene određene aktivnosti i analize u pripremi Nacrta zakona o prepoznavanju roda;

- u narednom periodu Ministarstvo će se baviti primjenom krivičnog i antidiskriminacionog zakonodavstva, na prekršajnom i krivičnom nivou.

Tokom diskusije, predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio:

- ključni cilj Strategije je da doprinese promjeni svijesti o važnosti poštovanja ljudskih prava svakog građanina Crne Gore;

- državne institucije imaju glavnu obavezu u promociji prava i jednakosti svih, pri čemu važnu ulogu imaju i pripadnici LGBT populacije i nevladine organizacije koje se bave zaštitom njihovih prava;

- prije deset godina u Crnoj Gori nije bilo lako biti pripadnik LGBT populacije, a danas je mnogo lakše iako se pripadnici ove ranjive populacije i dalje suočavaju sa brojnim izazovima;

- svijest građana je značajno promijenjena i krećemo se u pravom smjeru ka društvu koje će poštovati evropske standarde i prava i slobode svih građana.

Povodom razmatranja Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, za 2020. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, za 2019. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja donošenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina i Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina za 2020. godinu, što predstavlja izraz kontinuiteta politike Vlade Crne Gore i njene posvećenosti da i dalje radi na unapređenju i zaštiti prava i sloboda LGBTI osoba.
2. Odbor ocjenjuje da je Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina veoma kvalitetan dokument koji je zbog preciznosti, mjerljivosti i jasnoće prezentovan u državama regiona kao model za izradu strateških dokumenata.
3. Odbor konstatuje da je Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, kao sveobuhvatan, drugi po redu dokument u ovoj oblasti, usmjerena na zaštitu prava pripadnika LGBTI zajednice i objedinjuje djelatnosti više državnih resora i civilnog sektora koji se bavi zaštitom prava LGBTI osoba, što predstavlja odgovor na uočeni izazov u vezi sa društvenim prihvatanjem LGBTI osoba i još uvijek izraženu društvenu percepciju opterećenu stereotipima i predrasudama prema ovoj društvenoj grupi.
4. Odbor ocjenjuje da su u Strategiji za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina realno i objektivno definisani strateški ciljevi koji se odnose na društveno prihvatanje LGBTI osoba kroz snažniju podršku građana ostvarivanju njihovih prava, jačanje nediskriminatornog karaktera sistema obrazovanja i eliminaciju diskriminacije, unaprijeđen normativni okvir i njegovu primjenu za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba i poboljšan pristup radu, uslugama i servisima podrške za LGBTI osobe.
5. Odbor očekuje da će se ostvarivanjem mjera definisanih Strategijom za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, za čiju implementaciju je planirano izdvajanje od 250.000 eura iz budžeta Crne Gore, doprinijeti unapređenju društvenog prihvatanja LGBTI osoba, jačanju njihove bezbjednosti i stvaranju prostora pune jednakosti za sve LGBTI osobe u Crnoj Gori.
Odbor pozdravlja činjenicu da je u novoj Strategiji za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori akcenat na daljem poboljšanju normativnog okvira i nastavku edukacije svih lica koja dolaze u kontakt sa LGBTI osobama, među kojima su zaposleni u policiji, pravosudnim organima, organima lokalne samouprave, kao i predstavnici vojske Crne Gore, nastavnici, psiholozi, pedagozi, prosvjetni inspektori i zaposleni u centrima za socijalni rad, a sve u cilju njihovog senzibilisanja za pružanje adekvatne pomoći i zaštite pripadnika ove ranjive populacije.
6. Iako je stepen realizacije Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori za 2019. godinu na zadovoljavajućem nivou, jer je 61% planiranih aktivnosti realizovano, 16% djelimično realizovano, dok 23% nije realizovano, Odbor očekuje povećanje stepena angažovanja predstavnika resorsnih ministarstava, organa državne uprave i organa lokalne samouprave kako bi sve planirane aktivnosti bile realizovane u predviđenom roku i

na što kvalitetniji i sveobuhvatniji način, što bi rezultiralo značajnim unapređenjem sistema zaštite i kvaliteta života LGBTI osoba, kako na lokalnom, tako i na nacionalnom nivou.

7. Odbor pozdravlja ključna dostignuća u ovoj oblasti ostvarena u 2019. godini koja podrazumijevaju: dodatni senzibilitet i unapređenje kapaciteta i znanja značajnog broja policijskih službenika, sudija, tužilaca, medicinskih radnika i stručnih radnika u osnovnim i srednjim školama, kao i stručnih radnika u oblasti socijalnog rada i socijalnih politika, unapređenje baze znanja u vezi percepcije građana i percepcije učenika srednjih škola u odnosu na seksualnu orijentaciju, rodni identitet i (inter)polne karakteristike kroz realizovana istraživanja i publikacije koje su kreirane za specifične kategorije profesionalaca iz različitih oblasti.
Takođe, unaprijeđen je i sistem praćenja i prevencije nasilja uslovljenog seksualnom orijentacijom i/ili rodnom identitetom u svim obrazovnim ustanovama, dok se komunikacija stručnih tijela poput Tima povjerenja odvijala u kontinuitetu i na zadovoljavajući način za sve aktere u procesu.
Odbor konstatuje da je tokom 2019. značajan broj građana iz LGBTI zajednice, njihovih prijatelja i članova porodice informisan o njihovim pravima u oblasti prekršajno-pravne i krivično-pravne zaštite od diskriminacije i nasilja. Važno je istaći i da su uloženi značajni napor u oblasti kreiranja i zagovaranja zakonskih, podzakonskih i strateških akata koja imaju direktan uticaj na živote LGBTI osoba.
8. Iako državni organi imaju ključnu obavezu u promociji prava i jednakosti svih građana, važnu ulogu u ovom procesu imaju i pripadnici LGBTI populacije i nevladine organizacije koje se bave zaštitom njihovih prava.
Stoga, Odbor pozdravlja formiranje Nacionalnog tima za koordinaciju praćenja primjene Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, sačinjenog od predstavnika svih resora zaduženih za implementaciju Strategije i ključnih nevladinih organizacija koje se bave zaštitom i unapređenjem ljudskih prava i sloboda LGBTI osoba u Crnoj Gori, koji održavaju kontinuirani dijalog sa organizacijama civilnog društva, lokalnim samoupravama i zainteresovanom javnošću u cilju unapređenja procesa implementacije Strategije. Takođe, Nacionalni tim, u koordinaciji sa predstavnicima lokalnih samouprava, realizuje zajedničke aktivnosti na promociji ciljeva Strategije i ostvarenih rezultata kroz tematske aktivnosti, istraživanja, kampanje, organizaciju okruglih stolova, zajedničke medijske nastupe i druge odgovarajuće aktivnosti.
9. Odbor pozdravlja formiranje Nacionalne "fokal point" mreže predstavnika lokalnih samouprava za promociju ljudskih prava LGBTI osoba, što predstavlja novi vid saradnje lokalnih samouprava sa ministarstvima i nevladinim sektorom i služi za razmjenu iskustava i znanja o LGBTI pitanjima između lokalnih samouprava, saradnju lokalnih samouprava na projektima i specifičnim pitanjima, razmjenu dobrih praksi i inicijativa u kontekstu ostvarivanja prava LGBTI osoba, saradnju sa organizacijama civilnog društva i nacionalnim institucijama u oblasti unapređenja i zaštite prava LGBTI osoba i povezivanje sa međunarodnim partnerima i inicijativama u LGBTI tematici.
Odbor ocjenjuje uključivanje i aktivno učešće jedinica lokalne samouprave u navedene procese veoma važnim u cilju adekvatne implementacije mjera Strategije na svim nivoima i na cijeloj teritoriji Crne Gore. Stoga, Odbor pozdravlja potpisivanje Memoranduma o saradnji u cilju unapređenja položaja i zaštite LGBTI osoba u Crnoj Gori između Ministarstva za ljudska i manjinska prava i opština: Kotor, Budva, Bar, Cetinje, Podgorica, Ulcinj, Herceg Novi, Tivat, Bijelo Polje, Berane, Danilovgrad, Kolašin, Mojkovac, Žabljak, Šavnik, Rožaje, Gusinje, Andrijevića, Pljevlja i Petnjica.
10. Odbor ocjenjuje da bi usvajanje Predloga zakona o životnom partnerstvu lica istog pola, koje je bilo planirano prvom Strategijom za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2013-2018. godine, a koji je sada, po drugi put u skupštinskoj proceduri, značajno doprinijelo unapređenju ljudskih prava i sloboda pripadnika LGBTI populacije. Donošenje zakona o životnom partnerstvu lica istog pola predstavljalo bi samo formalizaciju stvarnog života i koristilo bi LGBTI zajednici koja je po mnogim indikatorima i dalje jedna od marginalnih grupa i time bi se njihov

život učinio lakšim u ostvarivanju jednakosti u pravima i slobodama koje imaju i drugi građani u Crnoj Gori.

11. Odbor izražava zadovoljstvo informacijom da se značajan broj mjera utvrđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori za 2020. godinu vrlo uspješno realizuje uprkos problemima prouzrokovanim pandemijom virusa COVID-19 koji su uticali na cjelokupan društveni život.
12. Odbor pohvaljuje Ministarstvo za ljudska i manjinska prava zbog pripreme analize primjene krivičnog zakonodavstva i Zakona o zabrani diskriminacije u slučajevima gdje su oštećena lica i žrtve bili pripadnici LGBTI populacije, čije publikovanje se očekuje u predstojećem periodu. Takođe, Odbor ohrabruje Ministarstvo da, u saradnji sa međunarodnim i domaćim ekspertima, nastavi s aktivnostima na pripremi nacrtu zakona o prepoznavanju roda.
13. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti i mjera definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godina, za 2020. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
14. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak i Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Kancelariji za evropske integracije, NVO "Građanska alijansa", NVO "LGBT Forum Progres", Crnogorskoj LGBTIQ asocijaciji "Queer Montenegro" i Asocijaciji „Spektra“ na upoznavanje.

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković